

Een oude foto van het havenlicht van Zoutkamp

door Peter Kouwenhoven

Begin twintigste eeuw was fotograferen een bijzonderheid. De techniek stond nog in de kinderschoenen. Een foto maken was een omslachtige bezigheid waarbij voor elke foto een glasplaatje met een gevoelige laag in de camera moest worden geplaatst. De gebroeders Weber uit Ulrum waren pioniers op dit gebied. Een foto van het havenlicht van Zoutkamp uit 1907, waarop twee van de gebroeders Weber trots poseren, trok de aandacht van ons verenigingslid Cees van der Zwan.

Onlangs kreeg ik een mailtje van Cees, met als bijlage een tamelijk donkere en gehavende foto van het havenlicht van Zoutkamp. Hij had ook de achterkant van de foto gescand. Daaruit blijkt dat deze foto als briefkaart was gebruikt. Aan de zijkant van de kaart is in gestempelde drukletters aangegeven: 'Foto: gebr. Weber Ulrum'. De kaart is geadresseerd aan mej. T.M. Wind te Zoutkamp. Dat was destijds blijkbaar voldoende voor de postbode om het poststuk op de juiste plaats af te leveren. Er zit een postzegel van 1 cent op. Het poststempel is van Zoutkamp, met datum 30 augustus 1907.

Cees was in het bezit gekomen van deze kaart via de bevriende familie Van Spanning - Van Oosterom uit Den Haag. Trijnie van Spanning - van Oosterom is geboren in Zoutkamp. Wilhelm Weber was haar grootvader van moederskant. De camera waar de foto van het havenlicht mee is gemaakt is in het bezit van haar broer Harmannus van Oosterom in Emmen. De camera is een wonderlijk stukje techniek van meer dan een eeuw oud. Het is een koffertje waarvan de zijkant open geklapt kan worden, zo blijkt uit de eveneens meegestuurde foto van de camera. Een houten front met lens, verbonden aan een harmonica-

De foto van de gebroeders Weber uit 1907.

Het havenlicht van Zoutkamp in 2001. foto Guus Mahler.

De camera van de gebroeders Weber.

vormige balg, kan dan via een geleider naar voren worden geschoven. De vier cirkelvormige gaten in de eveneens ronde koperen plaat aan de voorkant zijn vermoedelijk de diafragma's.

Volgens informatie van Cees waren de gebroeders Weber, vijf in totaal, gek op techniek. Dat hadden ze van hun vader Jacobus Weber, die in Ulrum de stoommachine van de strop papierfabriek onderhield. Vader Jacobus had ook als een van de eersten in deze Groningse regio een auto. De liefde voor techniek bracht hen bij de fotografie. Het havenlicht van Zoutkamp was een mooi object om te oefenen met fotograferen. Het vuurtorentje is behoorlijk scheef op de gevoelige plaat vastgelegd maar toch waren de gebroeders zo trots op het resultaat dat ze er een briefkaart van hebben gemaakt.

Puzzelstukjes

Cees had het artikel over het vuurtorentje van Zoutkamp in het herfstnummer 2010 van *de Vuurboet* gelezen en dacht daarom dat ik wel belangstelling zou hebben voor de oude briefkaart. Het is leuk hoe er zo in de loop van de tijd allerlei puzzelstukjes worden aangereikt. Het begon een paar jaar geleden met foto's van Guus Mahler van de replica van het havenlicht zoals die er nu staat op de westelijke havendam. Ik wist niets van het torentje. De boel kwam in beweging toen Michaël Maerckaert is gaan zoeken naar informatie, naar aanleiding van een zichtkaart met een pentekening van het havenlicht van Zoutkamp, die hij via internet had bemachtigd. Daaruit kwam naar

Vermoedelijk dateert deze foto van het havenlicht uit de jaren '30. De hoge trappen langs de havendam maakten het mogelijk om bij de door eb en vloed sterk wisselende waterstanden altijd in en uit de schepen te kunnen stappen.

voren dat het originele havenlicht in 1950 is afgebroken en dat de replica in 1988 is gebouwd, samenhangend met een uitgebreid project om het maritieme erfgoed van Zoutkamp te beschermen en waar mogelijk te herstellen. Het bouwjaar bleef onbekend en goede foto's van het originele havenlicht had ik nog niet gezien. Alleen maar overzichtsfoto's van de haven met heel vaag op de achtergrond het havenlicht.

Na publicatie van het artikel in *de Vuurboet* kreeg ik van Jaap van Dam extra informatie. Hij had er een lichtenlijst uit 1890 bijgehaald. Daarin stond een korte beschrijving van het havenlicht: "Een ijzeren achtkantig geraamte met rond lichthuis, grijs. In 1884 voor het eerst ontstoken. Dient alleen voor het aandoen van de haven." Uit recentere lichtenlijsten blijkt dat het licht in 1945 is gedoofd.

Het origineel en de replica

Met Photoshop heb ik de gehavende foto van het havenlicht een beetje opgeknapt en de lichtbalans bijgesteld. Het torentje heb ik scheef laten staan want dat vind ik toch wel charmant aan die oude foto. Jammer dat de gebroeders Weber deze techniek niet meer hebben mogen meemaken.

Wat gelijk opvalt op de foto is dat de top van het torentje afwijkt van de replica die er nu staat. Er stond vroeger een schoorsteen op dat in een hoek was gebogen, met een windvaan erbovenop. Vermoedelijk kon de schoorsteen draaien waarbij de windvaan ervoor zorgde dat de opening van de schoorsteen altijd van de wind afstond. Een leuk stukje techniek.

Het raamwerk onder het lichthuis is bij de replica wat minder sierlijk dan dat van het origineel en de schoren aan de zijkant ontbreken. Toch is het mooi dat de gemeente De Marne, waar Zoutkamp onder valt, de moeite heeft genomen om een replica neer te zetten. Dat houdt de geschiedenis levend.